

ANASAYFA YAZARLARIMIZ EKLER NEDEN BİRGÜN? E-BİRGÜN BİRGÜN AJANDA

ÜYE ADI :

ŞİFRE :

GİRİŞ

ÜYE FORMU

GÜNCEL ÇALIŞMA YAŞAMI EKONOMİ DÜNYA TOPLUMSAL YAŞAM KENT & YAŞAM KÜLTÜR & SANAT TELEVİZYON SINEMA BİLİM BİLİŞİM SPOR

15:43 23 Mart 2009

GÜNCEL

TÜRKİYE'NİN 'İŞKENCE HARİTASI' ÇIKARILYOR

Dünyanın çeşitli ülke ve bölgelerinde uygulanan "İşkence İhlal Haritası"nı hazırlamaya başlayan Helsinki Yurttaşlar Derneği ve İnsan Hakları Gündemi Derneği, Türkiye'de işkence ihlali ile ilgili bütün kurumlarla işbirliği yapmaya açık olduklarını açıkladı. Amerika'da, İşkence Mağdurlarıyla Dayanışma Merkezi'nin (CVT) hazırladığı ve Küba'da bulunan Amerika'ya ait Guantanamo Esir Kampı'ndaki çeşitli ihlallerin ortaya çıkmasını sağlayan harita, anlaşılmanın tersine coğrafi bir harita değil, işkence sisteminin nasıl işlediğini açıklamaya yarayacak bir çalışma. Projenin koordinatörü Özlem Dalkıran, bu projenin işkencenin sona ermesi yolunda önemli bir adım olduğunu belirtiyor.

"İşkence haritası" denince Türkiye'de nerelerde işkence yapıldığına ilişkin bir çalışma canlanıyor insanın aklında. Nasıl bir harita olacak bu?

Özlem Dalkıran: Bu, coğrafi bir harita değil. Türkiye'de işkence sisteminin hangi kurumlar, hangi insanlar aracılığıyla, toplumun hangi kesimlerinin aracılığıyla devam ettiğini göstermeyi hedefleyen bir harita. İşkenceyle ilgili nerelerde açık olduğunu, nereye müdahale etmek gerektiğini ve insanlar arasında ne tür bir ilişki bulunduğunu çıkarmayı hedefleyen bir harita. Bu, bir ilişkiler haritası. İşkenceyi yapan polis, onu kendi başına yapmıyor. Ortada bir sorgu ekibi, onların bir amiri, o amirin bağlı olduğu bir yer var, o amirin bir ailesi var, belki bağlı olduğu bir ülkü ocağı ve mezun olduğu okullar var. Biz şimdiye kadar hep yasal yolları denedik, ama belki daha geniş düşünmek gerekiyor. İşkence yapan insanların nasıl bir ortam içinde bulunduğunu çıkarmaya yönelik bir çalışma bu yani. Resmin tamamını görmek istiyoruz.

Çalışmanız nasıl başladı ?

Geçen sene düzenlediğimiz İnsan Hakları Mücadelesinde Yeni Taktikler Sempozyumu sırasında yapılan bir sunumdu bu ve çok etkileyiciydi. Türkiye'de işkence bitmez tükenmez bir konu, dolayısıyla bu konuda yapılan binlerce çalışma var. Amerikan İşkence Mağdurlarıyla Dayanışma Merkezi'nin belirttiğine göre, dünya çapında ulusal düzeyde haritalama yapan ilk kurum biziz.

İşkenceyle ilgili çalışan çok kurum var.

Bu çalışma aynı zamanda bu kurumlara da yardımcı olacak. Biz işkence konusunda uzman olmayabiliriz, ama uzmanları biraraya getiriyoruz, onlarla çalışıyoruz. Bütün bu ilişkiler sistemini çözmek için bugüne kadar bu konuda yapılan bütün çalışmalara dokunacağız. Polisle de askerle de konuşacağız.

Harita ne kadar sürede hazırlanacak?

18 ay sürecek. Şubat 2006'da başladık, 18 ay sonra haritayı bitirmiş olacağız. Ancak bu organik çalışma. Belki de bir yerde sunu farkedeceğiz: Bu polislerin çocukları var ve biz bu çocuklara insan hakları konusunda eğitimler verirken çocuk evde gidip konuşur. Babasına gidip böyle bir şeyin olup olmadığını sorduğunda babası herhangi bir insana verdiği tepkiyi göstermeyecek o çocuğa. Mesela, Küçükarmutlu'daki halk, oradaki karakolun evrak memurunun, komiserin, sorgu memurunun ismini öğrense, o insanların karısının bağlı olduğu bir dernekle ilişkiye geçilip geçilemeyeceğini araştırın bir çalışma bu.

Şu anda hangi aşamadasınız?

Bir çalışma grubu kurduk, akademisyenler, sivil toplum örgütlerinden insanlar, işkenceyle ilgili çalışan bir hukukçu ve İçişleri Bakanlığından bir yetkili var. Haritanın ilk denemesini yaptık. 19 Ma-yıs'taki toplantımızda ise araştırma metodolojisi ve görüşülecek kurum ve kişiler hakkında konuşacağız.

Her kurumla ilgili ayrı bir başlık mı olacak?

Harita çok katmanlı bir yapıyı barındırıyor. Diyelim ki bu haritaya bakan bir hukukçu, sadece hukuk karakoldaki ilişkileri görmek istiyor. Karakolda çay yapan müstahdem de bu işin içinde, tutuklu avukatı onu tanık olarak kullanabilir. Örneğin amirle ilgili ilişkilere bakmak istiyorsanız, amirin mezun olduğu okuldan kalma arkadaşları var, polis klüpleri, moral eğitim merkezleri, dinî kimliğinden ötürü ilişki kurduğu insanlar var, askerlik arkadaşları, çocuğu-çocuğu var. Mesela muhtarlar 40 yıl düşünseniz aklınıza gelmez, ama onlar da çok etkili olabilir, çünkü karakollarla muhtarlar çok yakın ilişki içindedir. Eğer onlara o polis karakolunda işkence olduğunu kanıtlarsak belki onun polise adres vermesini engellemiş oluruz.

Nereye kadar gidiyor bu ilişkiler?

İşin sivil toplum alanına baktığımızda İnsan Hakları Derneği, Mazlum Der, Uluslararası Af Örgütü ve oradan da Birleşmiş Milletler'e kadar gidebilir. Böyle bir haritalama yaparken en önemli mesele, önyargılarımızdan kurtulmak. Dünyada karakollarda neler yapılabileceğini konuşurken, çalışma grubundan bir arkadaşımız bizde karakollarla ilgili hiçbir çalışmanın yapılamayacağıni söylüyordu, ama gerçek böyle değil. Önyargılarını kırmak, açık bir zihinle başarılı mücadele taktikleri geliştirmek için gerekli.

Bundan sonraki plan nedir?

Şu anda her şeyi toparlama halindeyiz ve en doğru sistemin hangisi olduğunu tartışıyoruz. Şu ana kadar yaptığımız çalışma sadece bir başlangıç. Her katmanın altında başka bir katman var.

Sonunda herhangi bir eylemlilik planlıyor musunuz?

Bu harita, ulusal bir eylem planı yaratılmasına ışık tutmak için hazırlanıyor. Bütün bu çalışma esnasında,

01 MAYIS 2006 HABER LİSTESİ

- » TÜRKİYE'NİN 'İŞKENCE HARİTASI' ÇIKARILYOR
- » BATMAN'DA TAZMİNATLAR ÖDENMEYE BAŞLANDI
- » ERDOĞAN BAYKAL ÇATIŞMASI
- » '15 BİN CAMİ DENETİMİMİZ DIŞINDA!'
- » BU KEZ GÜNAH KEÇİSİ ROMANLAR
- » PAMUK TARLASINDA DERS ZİLİ
- » FAILİ MEÇHULLAR ÇÖZÜLSÜN
- » TEK KUTLAMA YAPILMADI

GÜNCEL / Mayıs 2006 ARŞİV

31	30	29	28	27	26	25	24	23	22
21	20	19	18	17	16	14	13	12	11
10	09	08	07	06	05	04	03	02	01

GÜNCEL / 2006 ARŞİV

ARALIK	KASIM	EKİM	EYLÜL	AĞUSTOS	TEMMUZ
HAZİRAN	MAYIS	NİSAN	MART	ŞUBAT	OCAK
2009	2008	2007	2006	2005	2004

devlet kurumlarının, hükümet kuruluşlarının, sivil toplum örgütlerinin ve meslek odalarının katılacağı üç tane önemli toplantı yapacağız. Bu demektir ki haritayı onlarla beraber hazırlayacağız. Bu haritayı 10 kişilik bir proje ekibinin çıkarması olanaksız, çünkü bu sistemi hiçbirimiz o kadar iyi bilmiyoruz.

Kendinizi ne zaman "başarılı" sayacaksınız?

Sırf bugün varolduğunu bildiğimiz ilişkileri koysak bile bu haritaya yine de önemli bir veri sağlamış oluruz. Hiçbir aile, aile babasının insanlara işkence yapmaz, çünkü o evde çocuğunu sever, kansına sevgililer gününde gül alır. İşkence edilen insanların gözlerini bağlamalarının en önemli sebebi tanınmamak değil, göze gelmemek. Aslında işkencecilere üç ya da dört kademe uzağız. Dolayısıyla bu işin çözümü konusunda hala bir umut var.

Guantanamo'daki harita çok şey kazandı

Haritalama sisteminin insan hakları yararına nasıl kullanılabileceğini açıklayan Özlem Dalkıran, Guantanamo üsündeki ilişkilerin çok kapalı olduğunu, orası hakkında bilgi edinmenin oldukça meşakkatli bir süreçle gerçekleştiğini belirtiyor. Zaten Amerika başından beri oradaki tutukluları esir statüsüne koymamıştı. Bunun nedeni, esir statüsünün, uluslararası sözleşmelerde bazı bağlayıcılıklarının olmasıydı. Amerika'nın ortaya attığı "düşman savaşı" statüsünün ise hiçbir bağlayıcılığı yoktu, Guantanamo'da tutuklu bulunan herkes "düşman savaşı"ydı ve yine orada kurulan askerî mahkemelerde yargılanabiliyorlardı.

İşkence mağdurları Derneği, öncelikle akla ilk gelenlerden yola çıkarak çerçeveyi daha da genişletmekle işe başladı. Örneğin tutuklularla yakın ilişki içinde olan din adamları, hem işkenceciyle hem de işkence mağduruyla etkileşim içinde olan sağlık uzmanları, daha sonra mağdurların aileleri...

Dalkıran bu süreci şöyle anlatıyor: "Uluslararası Kızılhaç Komitesi, hayatta iki defa sessizliğini bozdu, birisi Ebu Garip Hapis-hanesi'nde yaşananlarla ilgili oldu. Kızılhaç burada sessiz kalmanın insanlıkla bağdaşmayacağını biliyordu. O örgütlere yeterince baskı yapılırsa ve nerelerde müdahale edileceğini bilirsek işkenceyi önleyebiliriz".

Ancak Guantanamo'da esas döngüyü kıran askerler oldu. İşkence Mağdurları Derneği, haritalama yaparken, kurbanların aileleri ve onların avukatlarını da unutmadı, ancak sivil avukatlar, içeriye müdahale etmek konusunda hiçbir zaman yeterli olmamışlardı. Guantanamo'da yürüyen birçok dava olduğu için burada savcılar görev yapıyor, aynı zamanda anayasal olarak adil yargılama hakkı olduğu ve esirler de askerî mahkemelerde yargılanmak zorunda olduğu için, ordunun gönderdiği avukatlar da burada bulunuyor.

İşte haritanın işe yaradığı yer burası oldu. Dernek, ilk başta bu avukatların askerî görevli olmasından dolayı bu emir-komuta zincirinin kırılmayacağını düşünüyordu. Ancak, bu askerler aynı zamanda avukat olduğu için kendilerini Cenevre Sözleşme-si'yle sınırlıyorlar ve askerden çok hukukçu kimlikleri ön plana çıkıyordu. Böylece as-ker-hukukçular, mahkemelerde adil yargılama olmadığı yönünde fikir belirtmeye başladılar, aynı zamanda mağdurların ailelerinin tuttuğu sivil avukatların içerdeki tek bağlantı noktaları oldular.

Dalkıran, böylece devrenin bir yerinden kırıldığını belirtiyor ve şöyle devam ediyor: "Amerikan yönetiminin aklına gelmeyecek bilgiler dışarıya sızdı ve esir avukatları müvekkillerini askerî mahkemelerde bu bilgilerle savundu. Bu bilgiler sayesinde Anayasa Mahkemesi'ne bir dava açıldı".

Bütün bunlardan sonra Guantanamo'daki askerî konseylerin hukuk dışı olduğu, bu kanalla tartışılmaya açıldı. Bu konuyla ilgili, Mart 2006'da görülmeye başlanan Selim Ahmet Hamdan'ın davası olumlu sonuçlanırsa emsal karar olarak geçecek. Yine bu çalışmadan sonra, bir hafta önce Guantanamo'daki tutukluların listesi açıklandı. Dalkıran bunun çok ciddi bir kazanım olduğunu, çünkü bu tutukluların kayıp statüsünde bulunduğunu hatırlatıyor ve devam ediyor: "Mesela bu tür durumlarda, sessizlik yemini bulunmasına rağmen, çevirmenler de çok kilit isimler. Çünkü hepimiz insanız ve Mi-das'ın kulakları eşek kulakları".

Bu Haber 67 Kez Görüntüldü

BirGün Gazete Ekler

BirGün Pazar

Pazar Ekimiz içeriklerine ve arşive doğrudan erişebilirsiniz. [Arşiv](#)

BirGün Gençlik

BirGün Gençlik yazıları ve arşivine doğrudan erişebilirsiniz. [Arşiv](#)

Latin Amerika

Latin Amerika dosyası ve arşive doğrudan erişebilirsiniz. [Arşiv](#)

Araştırma Dosyaları

Araştırma Dosyaları içeriklerine ve arşive doğrudan erişebilirsiniz. [Arşiv](#)

BirGün Söyleşiler

BirGün Söyleşiler içerik ve arşivine doğrudan erişebilirsiniz. [Arşiv](#)

Duvar Gazetesi

Duvar Gazetesi içeriklerine ve arşive doğrudan erişebilirsiniz. [Arşiv](#)

BirGün Forum

Okuyucu Forumu içeriklerine ve arşive doğrudan erişebilirsiniz. [Arşiv](#)

BirGün Kitap

BirGün Kitap içerik ve arşivine doğrudan erişebilirsiniz. [Arşiv](#)

Eğitim Dosyası

Eğitim Dosyası içerik ve arşivine doğrudan erişebilirsiniz. [Arşiv](#)

Evimiz Yerküre

Evimiz Yerküre içerikleri ve arşivine doğrudan erişebilirsiniz. [Arşiv](#)

BirGün Gazete Portal

Portal Haberler

Portal haberlerine ve arşivine doğrudan erişebilirsiniz. [Arşiv](#)

Fotoğraf Galerileri

Portal Foto Galerilerine ve galeri arşivine erişebilirsiniz. [Arşiv](#)

Video Galerileri

Portal Video Galerilerine ve galeri arşivine erişebilirsiniz. [Arşiv](#)

Mesaj Tahtası

Portal Üye Mesajlarına ve Mesaj arşivine erişebilirsiniz. [Arşiv](#)

Duvar Yazıları

Portal Duvar Yazılarına ve yazı arşivine erişebilirsiniz. [Arşiv](#)

İmtiyaz Sahibi ve Yayınlayan: BirGün Yayıncılık ve İletişim Tic. A.Ş. adına Bülent Yılmaz **Yazışleri Müdürleri:** İlker Yaşar, Selami İnce **Sorumlu Müdür:** İbrahim Çeşmecioğlu **Haber Merkezi:** Nezahat Alkan **Politika:** Medine Kılıç, Barış İnce **Dış Haberler:** İbrahim Varlı **Dizi-Araştırma:** Cem Çobanlı **Yaşam:** Semir Sezerer **Çevre ve Kent:** Gözde Bedeloğlu **Forum:** A. Ömer Türkş **Ekonomi:** Çayan Ethem **Çalışma Yaşamı:** H. Burak Öz **Spor:** Alp Can, Begüm Doğanay **Pazar Ek:** Tacim Açık, Canan Aydın **Yayın Danışmanı:** Ahmet Tulgar **Görsel Danışman:** Hüseyin Güçlü **Ankara Temsilcisi:** Nuri Kayış 0312 419 91 02 **İzmir Temsilcisi:** Engin Yavuz 0232 484 45 45 **Reklam Rezervasyon:** Hülya Yıldırım reklam@birgun.net **Merkez Adres:** Gülbahar Mahallesi, Otello Kamol Sok. No:1 Mecidiyeköy **İstanbul Merkez Tel:** 0212 288 28 00 (4 hat) **Faks:** 0212 288 51 16 **Basıldığı Yer:** SM, Matbaacılık Çobançesme Mah. Sanayi Cad. Altay Sok. No: 10 (A Blok) Yenibosna-Bahçelievler/İST. Tel: 0212 654 94 18 **Dağıtım:** Turkuvaz Dağıtım Pazarlama A.Ş. **Yayın Türü:** Yaygın Süreli Yayın **İletişim:** info@birgun.net